

CIC. Majus est hoc, quam vulgo *opinantur*.

PLIN. *Narrant* in Ponto Caeciam trahere nubes.

b.

PHAEDR. Quia videor acer, *alligant* me interdiu.

COLUM. In Umbria secundum terram *succidunt* frumentum.

CIC. Maxime *admirantur* eum, qui pecunia non movetur.

299. *Aliqua verba subaudiuntur (a), maxime dico vel loquor (b):*

a.

CIC. Martis vero signum quo mihi pacis auctori?

LIV. Nihil aliud quam steterunt parati ad pugnandum.

CIC. Vincam silentium; et si nihil aliud, certe gemitu interpellabo¹.

b.

CIC. Haec tu mecum saepe, his absentibus; sed, his praesentibus, haec ego tecum, Milo.

CIC. De quo alias; nunc quod necesse est.

CIC. Non soleo temere contra Stoicos.

CAPUT TERTIUM.

DE ORATIONE PRONOMINIS RELATIVI.

I. Constructio relativi. — II. Contractio in participium.

I. Constructio relativi.

* 300. *Genus et numerus relativi est idem qui antecedentis²; casus varius est, pro vario relativi munere. Quare, si relativum fungatur munere suppositi, erit cum verbo finito nominativus (a), cum infinito accusativus (b): si relativum fungatur vice termini, casus erit is, quem verbum postulet (c), et sic de ceteris rectionibus (d):*

¹ H. e.: Et si nihil aliud faciam. . . .

² Quid sit antecedens et consequens, vide in n. 16.

a.

CIC. Moritur Quinctius, *qui* tibi grandem pecuniam debuit.

PLAUT. Opus est nobis ancilla, *quae* texat et molat.

CIC. Longum exordium est, *quod* pluribus, quam satis est, producitur.

b.

CIC. Scit hoc Lentulus, *quem* adesse vides.

CIC. Illi ipsi venerunt, *quos* ego venturos esse praedixeram.

CIC. Retorquet oculos ad hanc civitatem, *quam* ex suis faucibus ereptam esse luget.

c.

CIC. Comoda, *quibus* utimur, lucem, *qua* fruimur, a Deo nobis impertiri videmus.

CIC. Quis est hodie, *cujus* intersit istam legem manere?

CIC. Sunt homines, *quos* infamiae suae non pudet.

d.

CIC. Obrepsisti ad honores commendatione fumosarum imaginum, *quarum* simile habes nihil praeter colorem.

CIC. Omitto illud facinus, *quo* foedius nec fieri, nec cogitari quidquam potest.

LIV. Erat in castris C. Martius, *cui* cognomen Coriolano fuit.

† 301. *Antecedens et consequens possunt simul exprimi (a) vel supprimi (b); vel, suppresso antecedente, exprimi consequens (c); vel, suppresso consequente, exprimi antecedens (d):*

a.

CIC. Objecit mihi *consulatum* meum, qui *consulatus* verbo meus, re vester fuit.

CIC. Libertatis simulacrum in ea *domo* collocabas, quae *domus* erat indicio tui crudelissimi dominatus.

CIC. *Diem* scito esse nullum, quo *die* non dicam pro reo.

b.

CIC. Reperiam, *qui* scribat ultra voles lingua.
 CAT. Numquam tacet, *quem* morbus tenet loquendi.
 PLAUT. Cupio dare mercedem, *qui* illum commonstret mihi¹.

c.

OV. Cecidere manu, quas legerat *herbas*.
 CIC. Quibus de *rebus* ad me scripsisti, coram videbimus.
 QUINT. Timeo ne, quos porrexerim *cibos*, venena fiant.

d.

CIC. Ego illam *sententiam* dixi, cui assensi sunt ad unum.
 CIC. Tu illas *faces* incendisti, quibus semiustulatus ille est.

302. *Oratio relativi venuste praeponitur:*

CIC. Credam Sex. Naevium, *cujus* caput oppugnet, illius auribus pepercisse?

VELL. Respondit Pythius, quorum dux ab hoste esset occisus, eos futuros superiores.

CIC. Hoc natura est insitum, ut, quem timueris, quicum de vita contenderis, hunc semper oderis.

303. *Uni verbo attribui licet duplex relativum:*

CELS. Stomachum infirmum indicant pallor, macies, *quae* in *quo* non sunt, is firmi stomachi est.

CIC. Ab eodem Pompejo exempla sumantur, *qui quo* die bello praepositus est, vilitas annonae secuta est.

CIC. Admirantur eum, qui pecunia non movetur, *quod* in *quo* viro perspectum sit, hunc spectatum arbitrantur².

304. *Relativum cum negatione converti licet in quin, praecierit modo negatio (212):*

¹ Vide appendicem, n. 418.

² Similiter in relativo adverbio: LIV.: Legiones ductae sunt ad diruendam urbem, *quae ubi* intravere portas, non fuit tumultus.

CIC. Nego ullam picturam fuisse, *quin* conquisierit.

SALL. Quis est omnium his moribus, *quin* divitiis cum majoribus contendat?

PLAUT. Mihi jam nihil novi afferri potest, *quin* sim peritus¹.

305. *Relativum cum ad, ex, in suppleri potest per quo, unde, ubi (a); genitivus autem relativi per adjectivum cuius (b):*

a.

CIC. De illa re dicet ornatus quam ille, *unde* cognovit.

CIC. Fuit Diodorus apud eos, *quo* se contulit, propter virtutem gratiosus.

TER. Digna res est, *ubi* tu nervos intendas tuos.

b.

PLAUT. Argentum pro istisce ambabus, *cujae* erant, domino reddidi.

CIC. Ut optima conditione sit is, *cuja* res est, *cujum* periculum.

PLAUT. *Cujam* te esse vis, ad eum maxime ducō².

II. *Contractio in participium.*

* 306. *Relativum agens cum tempore praesente contrahitur in participium praesens (a), patiens cum tempore praeterito in participium praeteritum (b):*

a.

CIC. Caesari omnia perturbare *cupienti* causam belli inferendi dedisti³.

LIV. Jam equitum clamor exire *jubentium* instabat.

VIRG. Amisit Mantua campum *pascentem* niveos herboso flumine cycnos.

¹ *Cujus non* sim peritus.

² De concordantia relativi vide n. 16.

³ H. e.: Caesari, *qui* omnia perturbare *cupiebat* etc.

b.

CIC. Dubitas vitam supplicii *ereptam* fugae mandare?¹
 VIRG. Surgunt de semine *habitae* Grajis oracula quercus.
 SUET. Romam recens *conditam* cum magna clientum
 manu commigravit.

* 307. *Relativum agens cum tempore praeterito solum
 contrahitur in deponentibus:*

TER. Haec ego praecipio tibi hominis frugi *functus* officio.
 CIC. Ego adolescentes bonos, sed *usos* ea conditione
 fortunae, comitorum ratione privavi.
 CIC. Mihi jam optanda mors est *perfuncto* his rebus.

* 308. *Cum tempore futuro agens contrahitur in futurum
 in rus (a); patiens in futurum in dus (b):*

a.

SEN. Ex torrente non semper *casuro* cito hauriendum est².
 LIV. Rem ausus est Cocles plus famae *habituram* ad
 posteros quam fidei.
 VELL. Illud referatur exemplum tanti mox *evasuri* viri.

b.

LIV. Adeo moverat eum *subeunda* dimicatio.
 CIC. Si forte videbor altius initium rei *demonstrandae*
 petisse, quaeso ut ignoscatis.
 CIC. Prudentia est rerum *expetendarum fugiendarumque*
 scientia.

† 309. *In verbo sum participium futurum ponitur ut
 in ceteris (a); quodsi oratio constabit praesente, cujus tem-
 poris sum caret participio, contrahetur oratio, si, sublato
 relativo, praedicatum antecedenti concordaverit (b):*

¹ H. e.: Dubitas vitam, quam supplicii eripuisti etc.

² H. e.: Ex torrente, qui non semper cadet etc.

a.

COLUM. Multis experimentis inspicendus est, *futurus*
 villicus.
 LIV. Alii alios intueri, contemplari inermes *futuras* dextras.
 CIC. Signa ostenduntur a diis rerum *futurarum*.

b.

CIC. Dii isti *Segulio* male faciant, *homini nequissimo*
 omnium.
 PLAUT. Egon' *patri* surripere possim quidquam, tam
cauto seni?
 GELL. Verba sunt *Varronis*, quam fuit Claudius, *doctioris*.

CAPUT QUARTUM.

DE ORATIONE INFINITA.

I. Infinitum generatim. — II. Infinitum singulatim. — III. Attractio et
 rejectio infiniti.

I. Infinitum generatim.

* 310. *Voces infinitae quatuor sunt: prima est praesentis
 temporis (a), altera praeteriti (b), tertia futuri imperfecti (c),
 quarta futuri perfecti (d):*

a.

CAES. Eos suum adventum *expectare* jussit.
 CIC. Indicium *describi* ab omnibus librariis imperavi.
 LIV. Fama est aram *esse* in vestibulo templi Junonis.

b.

HOR. Omnem crede diem tibi *diluxisse* supremum.
 CIC. Clodium meo consilio *interfectum esse* dixisti.
 PLAUT. Nullam me *vidisse* credo anum magis excruciablem.

c.

PLAUT. Rem divinam se *facturum esse* dixerat.
 CIC. Quem tu locum Graeciae non *direptum iri* putas?